*Шепель Ю. О.,**доктор філологічних наук,**професор кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ ЕПІТЕТІВ МИХАЙЛА СТЕЛЬМАХА (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ РОМАНУ «ЧОТИРИ БРОДИ»)

Анотація. Стаття присвячена опису прийомів перекладу індивідуально-авторських епітетів М. Стельмаха на матеріалі роману «Чотири броди». Актуальність дослідження зумовлена важливістю визначення стильового й стилістичного статусу системи епітетів окремого функціонального різновиду, що сприятиме глибшій мотивації його диференційних ознак на лексико-семантичному рівні, а також стійким інтересом перекладачів до проблеми вживання перекладних форм індивідуальних епітетів у мові друготвору. Питання епітетів як засобів вираження індивідуально-авторського стилю того чи того письменника активно вивчалися у сучасному мовознавстві, оскільки вони допомагають вирізнити конкретний предмет чи явище з низки однорідних, точніше передати думку, надають мові образності та емоційності. Власне кажучи, тому вивчення епітета має певні традиції в лексикології, лінгвостилістиці, теорії літератури.

Об'єктом опису стали індивідуальні авторські епітети роману М. Стельмаха «Чотири броди» у перекладі Н. Андрієвської та роману мовою оригіналу. Для лексико-семантичного аналізу залучено Словник епітетів української мови.

Предметом дослідження є особливості використання перекладних форм індивідуально-авторських епітетів у мові друготвору, їх роль у контексті.

Мета статті – описати варіанти перекладу індивідуальних авторських епітетів у мові друготвору, визначити різновиди перекладацьких відповідностей та схарактеризувати частотність вживання перекладацьких форм за типом апроксимації на лексичному рівні.

Розглянувши різні способи перекладу індивідуально-авторських епітетів на лексичному рівні, автор доходить висновку, що вони різноманітні й вибір засобів передачі інформації з однієї мови іншою залежить від самого перекладача. Так, за допомогою наближеного перекладу можна зберегти в перекладі національний колорит оригіналу, за допомогою калькування можна відобразити індивідуальний стиль автора. Переклад не може дорівнювати оригіналу, але має дорівнювати йому за дією на читача.

Ключові слова: епітет, переклад, індивідуально-авторський епітет, трансформація, відповідник, текст, ідіостиль, стиль.

Постановка проблеми. Стосовно ролі, призначення епітетів та їхніх джерел виникнення написано у багатьох творах як античних мислителів (Арістотеля, Деметрія), так і сучасників, зокрема В.С. Ващенко [1], О.М. Веселовського [2; 3], В.В. Виноградова [4], В.М. Жирмунського [5], О.О. Потебні [6],

І.Є. Грицютенка [7], Л.І. Тимофєєва [8] та інших. Отже, можна сказати, що питання епітета як засобу вираження індивідуально-авторського стилю того чи того письменника активно вивчається у сучасному мовознавстві. Епітети засвідчують значні можливості мови у сполучуваності слів, є одними із виявів мовного багатства. Вони допомагають вирізнити конкретний предмет чи явище з низки однорідних, точніше передати думку, надають мові образності та емоційності. Власне кажучи, тому вивчення епітета має певні традиції в лексикології, лінгвостилістиці, теорії літератури.

Актуальність описуваного питання. Стаття присвячена опису прийомів перекладу індивідуально-авторських епітетів М. Стельмаха на матеріалі роману «Чотири броди». Актуальність дослідження зумовлена важливістю визначення стильового й стилістичного статусу системи епітетів окремого функціонального різновиду, що сприятиме глибшій мотивації його диференційних ознак на лексико-семантичному рівні, а також стійким інтересом перекладачів до проблеми вживання перекладних форм індивідуальних епітетів у мові друготвору.

Об'єктом вивчення стали індивідуальні авторські епітети роману М. Стельмаха «Чотири броди» у перекладі Н. Андрієвської [9] та роману мовою оригіналу [10]. Для лексико-семантичного аналізу було залучено Словник епітетів української мови [11].

Предметом дослідження є особливості використання перекладних форм індивідуально-авторських епітетів у мові друготвору, їх роль у контексті.

Мета статті – описати варіанти перекладу індивідуальних авторських епітетів у мові друготвору, визначити різновиди перекладацьких відповідностей та схарактеризувати частотність вживання перекладацьких форм за типом апроксимації на лексичному рівні.

Виклад основного матеріалу. Індивідуально-авторські епітети – це ті ознаки художньої мови, за якими диференціюється авторський стиль майстра.

Індивідуальний стиль, або ж ідіостиль (ідіолект) – це сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника чи окремого індивіда з-поміж інших. Це поняття стосується ідіостилу того чи того письменника. Індивідуальний стиль залежить від творчої індивідуальності автора, його світогляду та світовідчуття. Характер індивідуального стилю залежить від співвідношення загальних та індивідуальних ознак, від того, які функції вико-

нують загальномовні засоби в системі індивідуального стилю. Системність стилю тримається на зв'язку мови і мислення, на витворенні мовної картини світу, в якій поєднані загальне та індивідуальне, загальне й поодинокі. Дослідження індивідуального стилю будь-якого письменника проходить у двох аспектах – історія літературної мови (внесок письменника) і мова художньої літератури (інтерпретація естетичної функції мови) [12, с. 653].

Індивідуально-авторські епітети завжди розглядаються як відбиток світогляду письменника. Тому епітети у творі, як правило, превалюють, оскільки передають уяву, світобачення, неповторні асоціації письменника, вирізняючи його серед інших.

Граматична будова української мови надає можливість обирати різні форми для виразу художніх означень-епітетів. Тому поряд із прикметниковими епітетами М. Стельмах широко використовує означення у формі орудного відмінка, словосполучення з родовим відмінком іменника, що несуть у собі зміст художнього означення, а також уживає різні форми прислівника.

Свого часу О.О. Потебня вказував, що змістом епітета слугує порівняння, що порівняння є в основі кожного художнього означення. Для стилю М. Стельмах властиві конструкції з орудним порівняльним, який виконує роль образних засобів – епітетів. Влучні, яскраві епітети відтворюють навколишній світ із його найрізноманітнішими реаліями – рослинами, тваринами, знаряддями праці, предметами побуту й одягу, явищами природи тощо [6, с. 223].

Деякі нотатки щодо мови твору М. Стельмах.

Роман «Чотири броди» своєю композиційною побудовою та назвою завдячує однойменній народній пісні. Пісенні чотири броди у творі філософськи переосмислюються і стають символом життя людини. Це актуалізується двічі у тексті – на початку і наприкінці твору: «А от є і інші в людині броди: блакитний, як досвіт, – дитинства, потім, наче сон, – хмільний брід кохання, далі – безмірної роботи і турботи, а зрештою – онуків і прощання. Мій дід бувало казав: «Чотирма бродами стікають води життя, а назад не повертаються <...>» [10, с. 107]. Текстотворювальна функція пісні є досить показовою у творах письменника. Стилю М. Стельмах нерідко притаманне розширення загальномовних синонімічних рядів через власні новотвори, пор., наприклад, змалювання синього (блакитного) кольору очей: «*очі рідкуватої синьки*», «*очі кольору перестиглого бузку*», «*очі-волошки*», «*блакитні, аж сині очі*», «*сині, зі степовим підсмуток очі*», «*блакитнавий полиск очей*», «*чорнильно-сині очі*», «*вечорові очі*», «*фіалкові очі*», «*нордичні очі*», «*зелено-блакитні очі*». Автор прагнув передати синій колір конкретно через порівняння з побутовими реаліями, з квітами, з вечором. Письменник часто звертається до вживання анімалістичних ознак, особливо під час опису портретів героїв, наприклад: «*птиче обличчя*», «*птахом забився*», «*кінчастий ніс*», «*чижикуватий погляд*», «*довгий, мов чапля*», «*чорною квочкою вмоцнується*», «*баранячі пачіски*», «*овечі очі*», «*поросячі вії*», «*кабанувата постать*», «*лисячий ніс*», «*їжакувата голова*», «*повільною і широкою, як у вола, ходюю*», «*по-котачому підійшов*», «*щупачий ніс*», «*коропчені губи*», «*вужина голова*», «*жаб'ячий рот*», «*пуголовки очей*», «*луговими жабе-нятами стрибає зелені очіци*», «*клешняво учепився*», «*каракатий бандит*», «*скойки вуст*», «*скойкоподібні повіки*», «*павуком учепився*» тощо. Моделюється портрет і з ознак злакових («*два колоски брів*», «*життєвий чуб*»), ягід та плодів («*паленіє кали-*

ною», «*горіхово-карі очі*»). Отже, твори М. Стельмах викликають неабиякий інтерес з боку перекладу.

Трансформації на лексичному рівні. До лексичної трансформації належить калькування, описовий переклад, апроксимация. Апроксимация в перекладознавстві називають таким способом, за якого здійснюється наближене відтворення одиниці мови оригіналу знаками мови перекладу. Вона проявляється на трьох таких рівнях: лексичному, синтаксичному та морфологічному. До лексичної апроксимации належать такі засоби:

- наближений переклад;
- генералізація;
- конкретизація;
- логізація;
- експресивація;
- модернізація;
- архаїзація.

Наближений переклад. Суть цього прийому полягає в тому, що підшукується найближча за значенням до одиниці мови оригіналу словесна одиниця мови перекладу, але водночас вона повинна мати багато спільного з реалією мови оригіналу. Наприклад: укр.: «*кружляє-пливе в березневі світи, в оте фіалкове марево веснування, що тремтить над деревами й завжди тримає в собі незбагненну принаду*» – рос.: «*кружит-плывет в мартовские весенние миры, в это фиалковое трепещущее марево, что манит и безудержно притягивает*».

Укр.: «*у нас криги розбиває блакитний березень*» – рос.: «*у нас лед вскрывается в дни голубого марта*».

Укр.: «*підкошує своєю вузлотою тінню її ноги*» – рос.: «*подкашивает своей узловатой тенью ее ноги*».

Укр.: «*згаслі очі*» – рос.: «*погасшие глаза*»; укр.: «*золотий кущ багаття*» – рос.: «*золотой куст костра*»; укр.: «*калинний хміль її кіс*» – рос.: «*калиновый хмель ее волос*»; укр.: «*грушкою ніс*» – рос.: «*нос-груша*»; укр.: «*ласкава година*» – рос.: «*ласковая пора*»; укр.: «*мила зверхність*» – рос.: «*милое превосходство*»; укр.: «*місячна дрімота*» – рос.: «*лунная дремота*»; укр.: «*могутні ясени*» – рос.: «*кряжистые ясени*»; укр.: «*осінні коси*» – рос.: «*осенние косы*»; укр.: «*осіння вода*» – рос.: «*осенняя вода*»; укр.: «*передвечоровий туман*» – рос.: «*предвечерний туман*»; укр.: «*полинена печаль*» – рос.: «*попынная печаль*»; укр.: «*розміллий мерех*» – рос.: «*разомлевший трепет*»; укр.: «*розкустраний чуб*» – рос.: «*взъерошенный чуб*»; укр.: «*росяне зітхання*» – рос.: «*росистое дыхание*»; укр.: «*самотній вогник*» – рос.: «*одинокий огонек*»; укр.: «*святі соняшники*» – рос.: «*святые подсолнухи*»; укр.: «*святошна далечінь*» – рос.: «*праздничная даль*»; укр.: «*селянська стихія*» – рос.: «*крестьянская стихия*»; укр.: «*скрипливі східці*» – рос.: «*скрипучие ступени*»; укр.: «*сміливі очі*» – рос.: «*смелые глаза*»; укр.: «*сполохані пелюстки*» – рос.: «*встревожженные лепестки*»; укр.: «*срібний голос*» – рос.: «*серебристый голос*»; укр.: «*тихий сумовитий голос*» – рос.: «*печальный голос*»; укр.: «*удовина печаль*» – рос.: «*вдовья печаль*»; укр.: «*чіпкий страх*» – рос.: «*цепкий страх*»; укр.: «*чорні сльози*» – рос.: «*черные слезы*»; укр.: «*шипить, гуркоче, шаленіє крига*» – рос.: «*бьется, грохочет, беснуется льдина*».

Укр.: «*я хотів із цього подвір'я викрасти вдовині нестатки, а ти в крик*» – рос.: «*я пришел вдовью нужду убрать, а ты в крик*».

Укр.: «*<...>журно посміхається вишневими устами*» – рос.: «*<...>грустно улыбается вишневыми устами*».

Укр.: «*він довгим поглядом прощання оглянув мальовані в сине, і срібне, і сиве світи<...>*» – рос.: «*он долгим взглядом прощания обвел сине-серебряную даль<...>*».

Перекладач використовує наближений переклад, оскільки такий вид перекладу є найдоцільнішим. Під час перекладу індивідуально-авторських епітетів Н. Андрієвська, як правило, зберігає первинну структуру стилістичного прийому, вдаючись до трансформацій тільки там, де цього вимагає специфіка мови. У такий спосіб зберігається у мові перекладу частиномовна належність низки епітетів, наведених вище.

Перевагою наближеного перекладу є його зрозумілість для читача, бо як перекладацький еквівалент пропонується саме рідне читачеві поняття. Проте наближений переклад призводить до неприпустимої національно-культурної асиміляції.

Генералізація. Трансформація генералізації часто-густо вживається під час перекладу загальнонародного та загальнонаукового (загальнотехнічного) шарів лексичного складу наукових і технічних текстів. Оскільки її застосування може призвести до певної втрати точності інформації, використовувати її слід обачно, особливо у тих випадках, коли слово, що перекладається, може призвести до порушення граматичних або стилістичних норм мови перекладу.

Взагалі під час перекладу з української мови російською явище заміни конкретного, видового поняття більш абстрактним, родовим спостерігається набагато рідше за конкретизацію значення. Деколи цього вимагає логіка побудови думки. Наприклад: укр.: «*бродив долиний туманець*» – рос.: «*бродил низом туман*». У тексті першотвору означення «*долиний*» має особливе значення, воно позначає саме те, який туман, а в друготворі це випущено, бо туман стелиться низом, тому і перекладено «*бродил низом туман*».

Укр.: «*ворухнув мискуватими плечима*» – рос.: «*повел тот округлыми плечами*». Тут перекладач використовує генералізацію, хоча в оригіналі плечі схожі саме на миски, а не є округлими, тобто розширюється значення, що водночас і знижує експресивність висловлювання.

Укр.: «*очі з відблиском осінніх зірок*» – рос.: «*глаза с отблеском осеннего неба*». У друготворі застосовано ширше поняття – «*небо*», а не його складники.

Конкретизація. Лексичний елемент, як відомо, перекладається не окремо, сам собою, ізольовано від речення та тексту, де він вживається, а в сукупності його контекстуальних зв'язків та функційних характеристик. Тільки так досягається точність та адекватність перекладу слів (у тому числі й термінів). Що більше враховуються перекладачем усі характеристики слова, то адекватнішим буде його переклад.

Однією з таких важливих характеристик є норми та традиції вжитку слів у тій чи тій сфері мовлення. Знання словникових відповідників є необхідною, проте недостатньою умовою адекватного перекладу лексики. Переклад лексичних елементів не обов'язково передбачає тільки вибір словникових відповідників. Важливим є також уміння підібрати контекстуальні відповідники, що не завжди фіксуються у перекладних словниках.

Важливим способом вибору контекстуального відповідника слова є перекладацька лексична трансформація конкретизації значення, що зумовлена розбіжностями у функційних характеристиках словникових відповідників лексичних елементів оригіналу та традиціях мовлення.

Конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вузької семантики. Однак варто пам'ятати, що вживання конкретизації під час перекладу лексики вимагає творчого підходу з боку перекладача.

У романі «Чотири броди» не знайдено жодного прикладу конкретизації, що свідчить про еквівалентність перекладу.

Логізація. Під цим різновидом лексичної трансформації розуміється заміна емоційно-експресивної одиниці мови оригіналу такою одиницею мови перекладу, що передає лише логіко-понятійний зміст.

Логізацію найчастіше використовують під час перекладу текстів художньої літератури, в яких, крім логіко-понятійної основи – актуальної інформації, є також емоційно-експресивний складник – художньо-естетична інформація. До неї належать випадки, в яких просторічні вислови передаються загальноновживаними, коли фразеологізми витлумачуються описовим способом. Логізація усуває чи послаблює естетичну функцію друготвору. Наприклад: укр.: «*загнана батогамі думок і забобонів, Оксана увійшла в село*» – рос.: «*одолеваемая тяжелыми думами и боязнью пересудов, Оксана вошла в село*».

Укр.: «*береза блисне щасною сльозою<...>*» – рос.: «*береза блеснет счастливой слезой<...>*» Відбувається логізація, тому що в українській мові слово «*щасно*» має експресивний характер, а в тексті друготвору ця експресія перекладачем загублена і передається найближчим відповідником до значення цього слова.

Укр.: «*кружляє-пливе в березневі світи, в оте фіалкове марево веснування, що тремтить над деревами й завжди тримає в собі незбагненну принаду*» – рос.: «*кружит-плывет в мартовские весенние миры, в это фиалковое трепещущее марево, что манит и безудержно притягивает*». Веснування – це дія за значенням «веснувати», тобто зустрічати весну. Отже, *фіалкове марево веснування* – це марево кольору фіалок на початку весни. У російському варіанті невдало перекладено звичайним прикметником «*весенний*».

Укр.: «*довкола на лузі грудочками неба блакитнавилися проворні трясогозки<...>*» – рос.: «*вокруг на лугу голубели проворные трясогозки<...>*»; укр.: «*волошковий засніжений світ*» – рос.: «*синий заснеженный мир*». Слова «*блакитнавилися*» та «*волошковий*» є індивідуально-авторськими, тому в російському варіанті не зустрічаємо такого відповідника, а бачимо наближений до перекладу прикметник «*голубой*», тому такі епітети у друготворі мають знижене емоційно-експресивне забарвлення. Перекладається під час перекладу російською епітет «*блакитнаво-срібний сон*» як «*голубовато-серебристый сон*». До речі, М. Стельмах використовує цей епітет не лише в романі «Чотири броди», але й у повісті «Гуси-лебеді летять» («*<...>За вікнами іще тремтить блакитнавий сон<...>*»).

Укр.: «*Миколка одразу насторожується, певне блискає синім цвітом з-під заячої шапки*» – рос.: «*Миколка сразустораживается, из-под заячьей шапки растерянно блестят синевой глаза*».

Укр.: «*стояла тиха, ласкава година, коли вже віястий липень поскладав сіно в копиці<...>*» – рос.: «*стояла тихая, ласковая пора. Приветливый июль скопил сено<...>*» У тексті оригіналу слово «*віястий*», тобто з довгими віями, має експресивну наповненість, а у друготворі передається лише логіко-понятійний зміст речення.

Укр.: «*от і зник він за вербами, за хатами, от і стихла його пісня, а вдова має якусь полегкість і вже картає себе за дурні*

думки» – рос.: «*вот уже пропал за вербами, за хатами, вот и стихла его песня, и вдове легчало, и она уже казнит себя за глупые мысли*».

Укр.: «*духмяний липець*» – рос.: «*духмяный мед*» – у цьому випадку використовується логізація, оскільки *липець* – це липовий мед, тож епітет завдяки цьому набуває більш експресивного значення, а в російському варіанті перекладено словом «мед», що передає тільки логіко-понятійний зміст. Лише понятійне значення передається також у таких варіантах: укр.: «*<...>оминаючи крижини з украденим одсвітом<...>*» – рос.: «*<...>огибая льдины с отраженными в них лунными всплесками<...>*»; укр.: «*<...>на м'який з червонолозом берег*» – рос.: «*на влажный, поросший красноталом берег*». Хоча цілком зрозуміло, якщо берег м'який, то він вологий, але прикметник «м'який» щодо означення берега є більш експресивним, а у тексті перекладу перекладачем знижено цю експресивність повідомлення.

Укр.: «*з вербовою палицею в руках уже заходить у нацумовану воду*» – рос.: «*с ивовой палкой в руках уже входит во вспененную воду*»; укр.: «*сива давнина*» – рос.: «*незапятная старина*»; укр.: «*сивілі доохресні хутори*» – рос.: «*окрестные хутора*» – у перекладі взагалі вилучено означення «сивілі», що позначає старі, убогі хутори, і тим самим знижено експресивне значення.

Укр.: «*широка книга*» (про поле) – рос.: «*большая книга*». В українській літературі, якщо автор описує поле, то воно, обов'язково, широке. У цьому випадку до прикметника «широкий» обраний незвичний для цієї словосполучки іменник «книга», тому цей прийом можна вважати індивідуально-авторським, а у тексті друготвору перекладено як *большая книга*, що не несе ніякої експресивності та не дуже зрозуміло, що ця словосполучка стосується саме поля.

Експресивація. Протилежним до логізації є явище експресивації, за якого загальноновживане слово мови оригіналу відтворюється словом із емоційно-експресивним забарвленням. Цей різновид виникає залежно від позиції, якої дотримується перекладач. Наприклад: укр.: «*над берегами й за берегами здиблюється бентежний передзвін*» – рос.: «*над берегами и в заберегах вздыбливается будоражащий перезвон*». У російському варіанті слово «будоражащий» має більш експресивний характер, ніж слово «бентежний», бо під час перекладу російською слова «бентежний» слово «волнующий» щодо передзвону не є характерним, тому перекладач обирає саме цю позицію для перекладу.

Укр.: «*вітер підіймає віхтик золотистого чубика*» – рос.: «*ветер поднимает пшеничный вихор*». У оригіналі та у друготворі на позначення кольору волосся взято жовтий, але *пшеничний* має експресивніший, емоційніший характер, ніж *золотий*.

Укр.: «*привечорові очі*» – рос.: «*глаза-васильки*». Темний колір очей під час перекладу передано назвою квітки, яка має синій колір, що значно насичує переклад.

Модернізація. Цей різновид відтворення полягає у тому, що лексема на позначення предмета чи явища минулого передається сучасною назвою. Наприклад, укр.: «*погойдання землі на срібних вервечках місяця*» – рос.: «*покачивание земли на серебряных лунных нитях*». В українській мові *вервечка* – це один з чотирьох мотузочків, на яких підвішена дитяча колиска. Перекладач передає це слово більш сучасно – *нитка*.

Архаїзація. Під цим різновидом розуміється використання на місці загальноновживаного слова слова-архаїзму. Але перекладачеві не слід часто користуватись цим методом, тому що спроба надати патетичності опису події за допомогою архаїзмів не завжди досягає мети і сприймається радше як пародійне зображення.

Аналізуючи переклад роману, ми не знайшли словосполук, які б перекладались цим методом.

Калькування. Під калькуванням розуміється передача мовного знака мови оригіналу шляхом відтворення морфемної будови слова або послівного порядку у словосполученні.

Наприклад: укр.: «*у вас, дядьку, вже на голові гуляє білий цвіт, а ви з жениханням!*» – рос.: «*у вас на голове уже белый цвет гуляет, а вы – женишься!*»

Укр.: «*знов перед нею в тасмницю побігли вибілені місяцем дороги<...>*» – рос.: «*опять перед ней потянулись в неизведенное выбеленные месяцем дороги<...>*».

Укр.: «*в її очах запуталась крихітка татарського зілля*» – рос.: «*в ее глазах запуталась крохотка татарского зелья*».

Укр.: «*місяць-білогривець*» – рос.: «*месяц-белогривец*»; укр.: «*срібний смичок*» – рос.: «*серебряный смичок*»; укр.: «*химерна сорочка*» – рос.: «*чудная сорочка*»; укр.: «*хмельна вода*» – рос.: «*хмельная вода*»; укр.: «*шельмуваті очі*» – рос.: «*шельмоватые глаза*».

Калькування не завжди розкриває читачеві незнайоме з тексту оригінала значення перекладного слова чи словосполучення. Причина цього полягає в тому, що складні й складені слова або стали словосполучки, при перекладі яких найчастіше використовується калькування, часто мають значення, не рівне сумі значень їх компонентів, а оскільки при калькуванні використовуються еквіваленти саме цих компонентів, значення всього лексичного утворення в цілому може залишитися нерозкритим.

У художньому перекладі цей прийом характерний не для передачі значень слів-реалій, тобто загальноновживаних слів в певній національній спільноті, а для відтворення індивідуально-авторських неологізмів, коли перекладач утворює саме настільки виразні, як в оригіналі, okazionalni слова. Таких кальок багато серед загальних і власних назв.

Наведемо діаграму частотності вживання методів перекладу на лексичному рівні (див. рис. 1).

Рис. 1. Частотність ужитку перекладних методів на лексичному рівні

Відповідно до діаграми можна стверджувати, що найчастішим засобом перекладу є наближений переклад, що свідчить про адекватність перекладу.

Висновки. Розглянувши різні способи перекладу індивідуально-авторських епітетів на лексичному рівні, можна зробити висновок, що вони різноманітні й вибір засобів передачі інформації з однієї мови іншою залежить від самого перекладача. Так, за допомогою наближеного перекладу можна зберегти в перекладі національний колорит оригіналу, за допомогою калькування можна відобразити індивідуальний стиль автора. Переклад не може дорівнювати оригіналу, але має дорівнювати йому за дією на читача.

Перспектива подальшого опису методів під час перекладу з української мови російською вбачається в уточненні теоретичних питань і у ґрунтовному вивченні особливостей вживання індивідуально-авторських епітетів для усунення калькованих варіантів із української мови.

Література:

1. Ващенко В.С. Епітети поетичної мови Т.Г. Шевченка : словник-показчик. Дніпропетровськ. 1982.
2. Веселовский А.Н. Из истории эпитета. *Историческая поэтика*. Москва : Высшая школа, 1989. С. 59–75.
3. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. Ленинград : Худож. лит. 1940. С. 73.
4. Виноградов В.В. О языке художественной литературы. Москва : Гослитиздат, 1959. 656 с.
5. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика : избранные труды. Ленинград : Наука, 1977. 407 с.
6. Потебня А.А. Из записок по теории словесности. Харьков, 1905. 652 с.
7. Грицютенко І.Є. Естетична функція художнього слова (в українській прозі 30–60-х рр. XIX ст.). Львів, 1972. 179 с.
8. Тимофеев Л.И. Основы теории литературы. 3 изд. Москва : Просвещение, 1966. 326 с.
9. Стельмах М.П. Собрание починений : в 5-ти т. Т. 5 : Четыре брода : роман / авториз. пер. с укр. Н. Андриевской. Москва : Худож. лит. 1984. 608 с.
10. Стельмах М.П. Твори : в 7-и т. Т. 6. Київ : Дніпро, 1983. 606 с.
11. Бирик С.П. Єрмоленко С.Я., Пустовіт Л.О. Словник епітетів української мови. Київ : Довіра, 1998. 431 с.
12. Русанівський В.М., Татаренко О.О. Українська мова : енциклопедія. Київ : Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 2004. 833 с.
13. Потебня А.А. Из записок по теории словесности. Харьков : Изд. М.В. Потебня, 1905. 652 с.

Shepel Yu. Translation methods at the lexical level of Mykhailo Stelmakh's individual author's epithets (based on the translation into Russian of the novel "Four Ford")

The article has respect to the description of translation methods of M. Stelmakh's individual author's epithets based on the material of the novel "Four Fords". The relevance of the study is due to the importance of determining the stylistic and stylistic status of the system of epithets of a particular functional variety, which will contribute to a deeper motivation of its differential features at the lexico-semantic level, as well as the steady interest of translators in the problem of using translated forms of individual epithets in other languages. The issue of the epithet as a means of expressing the individual author's style of a particular writer has been actively studied in modern linguistics, since they help to isolate a specific subject or phenomenon from a number of homogeneous, more accurately express a thought, give speech imagery and emotionality. That is why the study of the epithet has certain traditions in lexicology, linguostylistics, and theory of literature.

The object of the description was the individual author's epithets of the novel by M. Stelmakh "Four fords" translated by N. Andrievskaya and the novel in the original language. Dictionary of epithets of the Ukrainian language is used for lexical-semantic analysis.

The subject of the study is the features of the use of translated forms of individual author's epithets in the other language, their role in the context.

The purpose of the article is to describe the translation options for individual author's epithets in a different language, namely to determine the types of translation correspondences and to characterize the frequency of use of translation forms by approximation type at the lexical level.

Having examined various ways of translating individual authors' epithets at the lexical level, the author comes to the conclusion that they are diverse and the choice of means of transmitting information from one language to another depends on the translator himself. So, using an approximate translation, you can save the national color of the original in the translation, using tracing you can reflect the individual style of the author. The translation cannot be equal to the original, but must be equal to it by the effect on the reader.

Key words: epithet, translation, individually-authors' epithet, transformations, correspondence, text, idiosyle, style.